

כיצד מוכיחין?

עלון מס' 15

במשנת החזון איש

חזרו לישיבה, והחבר מיהר לשוב על עקבותיו. נכנס אל ה"חזון איש" ובפיו פליאה: "רבי, הלא הבאתי אותו בגלל פעילותו בחברת הנוער, המסכנת את שהותו בישיבה - מדוע לא הזכיר זאת מר, אף לא ברמז?" וה"חזון איש" ענה במשפט מפתח: "אי אפשר לקחת משהו מאדם, בלא להעניק לו דבר אחד בתמורה! אם מוצא הוא עולמו בתנועת הנוער, וינתקוהו ממנה - גם אם יישמע ויציית, גם אם יצליחו, ייפול לדכודך ולשיממון. לא זו הדרך. יש לנתב את האש, לעשותה לאש של מזבח: להקנות לו טעם בלימוד התורה, הרגשת נועם תורה. וזאת נעשה באמצעות הקושיא, והציפייה לתשובה, והדיון בה, והשאלה הבאה". כן, כיום מכהן הבחור כראש ישיבה.

כך פעל משה רבינו, וכך צריך לפעול כל רועה נאמן. כל מורה והורה! לא לדכא את האש, אלא להפכה ל"אש של מזבח"!

סיפר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל:

החזון איש ביקש פעם לעשות 'מהפכה' בישיבת פוניבז', כלשונו. הוא קרא לשני תלמידים מהישיבה (אני הייתי שם יחד עם הרב יעקובוביץ' מהרצליה) ואמר כך: "מתוך מה שמגיעים אלי לדבר בלימוד, הבחנתי שהגיעו לישיבה בחורים צעירים רבים, והם גם בעלי כשרונות, ורואים שהם הולכים חלילה לאיבוד. הם מתייאשים מהר, חשים עצמם בודדים. מוכרחים לעשות משהו כדי שהבחורים המבוגרים ימצאו זמן לקרב אותם, יקחו לעצמם זמן לשבת עמם". הוא ביקש מאתנו שנטפל בעניין.

אמרתי לו שה'אלטער'ע בוחרים [הבחורים המבוגרים] לומדים ברמה גבוהה יותר, ובעיון, וקשה להם למצוא זמן בשביל ללמוד עם בחורים שרק עכשיו החלו ללמוד בישיבה; והעיקר, שהזמן דוחק וקשה למצוא זמן פנוי לכך.

השיב החזון איש על דבריי ואמר כך: אם כשתדבר עם הבחורים הם ידחו את הבקשה ויגידו כדברים הנ"ל, אז תאמר להם: תפילין אתם מניחים? הרי אין זמן, וצריך ללמוד, אז למה הם מניחים תפילין? - כי זו מצות עשה. גם זה - אמר החזון איש - מצוה שאינה יורדת בערכה ממצות הנחת תפילין, להקדיש ביום זמן לטפל בבחורים הצעירים!

שבנו להיכל הישיבה וליקטנו סביבנו קבוצה של בחורים מבוגרים ואמרנו לפניהם את הדברים שיצאו מנהמת לבו של החזון איש. השומעים התרגשו לשמע הדברים, ומיד נטלו דף ועט עשו רשימה של מבוגרים וצעירים וסידרו זוגות זוגות, מבוגר וצעיר, וקבעו כל יום זמן כחצי שעה ושעה ללמוד עמם.

(משל האבות, מתוך מעשה איש)

לרגל יום פטירת רבן של ישראל, מרן החזון איש זיע"א, אשר חל השבוע (ט"ו מרחשון תשי"ד), נלמד יחד ממשנתו בנושא "כיצד מוכיחין".

מעשה בבחור ישיבה כשרוני מאוד, שהיה רגיל לקרא כל יום את העיתון היומי, וקרא את כל הידיעות בעיון רב, עד שהשקיע את ראשו ורובו בענייני הפוליטיקה בארץ ובעולם, ולכן לא הצליח להיות שקוע בלימוד כדבעי.

נודע הדבר לחזון איש. מכיון שהיתה לו היכרות עם הבחור, קרא לו ואמר: מכיון ששמעתי שאתה קורא בכל יום את העיתון, אנא, בא אלי וספר לי את החדשות בכל יום.

הבחור שמע את הבקשה ולא ידע מה לעשות עם עצמו, הוא הרגיש מאוד בזוי לעמוד מול החזון איש שכל כולו תורה, ולהתחיל לספר לו את כל ההבלים הכתובים בעיתון...

אבל החזון איש לא ויתר לו, וכבר בבוקר המחרת שלח שליח לקרא לו שיבוא מיד כי הוא כבר מחכה לשמוע את החדשות...

כך הלך הבחור כמי שכפאו שד, וסיפר לו את החדשות בשפה רפה ופנים נפולות, עד שהרגיש בעצמו בזיון רב לקרא את העיתון ולעסוק בחדשות הכתובות שם, עד שיום אחד הזניח לגמרי את קריאת העיתון ושקע ראשו ורובו בלימוד הגמרא.

בזמנו, לפני כיובל, היה בחור בישיבת פוניבז' שלא מצא סיפוקו בלימוד התורה. את עולמו מצא בתנועת נוער דתית, בפעילות ובהזדרכה. הישיבה דרשה התמסרות מלאה ללימוד, הבחור סירב, ומצא עצמו מחוץ לכתליה. נרשם לישיבה אחרת, אבל גם בה המשיך בפעילותו, והגיע לעימותים עם ההנהלה. חברו, שחרד מפני הבאות, נועץ במרן ה"חזון איש" זצ"ל וביקש רשותו להביא את הבחור. הרשות ניתנת. שיכנע את הבחור לבוא עמו על ה"חזון איש". האיר לו ה"חזון איש" פנים, שאלו מה לומדים עתה בישיבה, בקושי ידע. ה"חזון איש" התייחס לכך בסלחנות, והחל חוזר בפניו במתיקות עצומה על דברי הגמרא ושיטת התוספות, והיו הדברים מאירים ושמחים. לפתע הדהימם בקושיא עצומה על דברי התוספות. החבר, ששלט בסוגיא על בוריה, ניסה ליישב את הקושיא, וללא הצלחה. חיין ה"חזון איש", ואמר: "לא נורא. חזרו לישיבה, ותחשבו בעניין. שאלו את רבותיכם. בשבוע הבא אני מצפה לראותכם, ותשובה בפיכם!" כך נפרד מהם, בברכת הצלחה.

להמשך קיומו של העלון, למי שמכיר בערכו וחשיבותו,

מתקבלות תרומות לע"נ, או לשמחות וכדו'

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

מענין לענין באותו ענין:

ראש הישיבה התמלא רחמים על הבחור, אך לא ידע כיצד יוכל לעזור לו. "שמעני בני!" - פנה אליו לאחר הרהורים ארוכים. "לו יכולתי הייתי מקדיש לך בכל יום שעות ארוכות כדי להקנות לך את מושגי היסוד, עד שתוכל להשתלב בעצמך בלימודי גמרא, ולשאת ולתת במלחמתה של תורה ככל בחור אחר בישיבה. ברם לצערי, העול הגדול הרובץ עלי כתוצאה מניהולה השוטף של הישיבה, אינו מותיר לי דקה אחת פנויה במשך היום. אך לזאת אסכים - לו תמצא בין בחורי הישיבה, מי שיסכים לקחתך תחת חסותו, כי אז אעניק לך את ברכתי והסכמתי המלאה".

ליותר מכך לא יכול יהודה לצפות. כעת לא נותר לו איפוא אלא למצוא מי שיסכים ללמוד עימו בחברותא. בצעדים בטוחים נכנס להיכל הישיבה וסקר את מראהו. בית המדרש היה מלא צמדים צמדים של חברותות. חלקם רכונים על דפי הגמרא והוגים בה בחדווה. אחרים עמדו בקבוצות קטנות נושאים ונותנים ביניהם בקולות התנצחות ופולפול אדירים, והיו מי שנמצאו ליד ארון הספרים שקועים בעיון מעמיק בספרי הראשונים והאחרונים. כך או כך הכל היו עסוקים בענייניהם, עד שאיש לא הבחין בבחור החדש הניצב מהוסס על מפתן ההיכל.

"האם אפשר להפריע?" - אזר יהודה אומץ בסופו של דבר וניגש אל בחור שישב בשולי ההיכל ולמד לבדו. הבחור נשא אליו עיניים חוקרות ויהודה המשיך, "ראש הישיבה הסכים שאלמד כאן" - סיפר לבחור "אך אני זקוק שילמדו אותי" - החל שוטח בקשה משונה.

"מה ילמדו אותך?" - נשא אליו אותו בחור עיניים תמהות. ושוב נאלץ יהודה לחזור על כל סיפורו כשהוא מסביר - מבקש כי הוא זקוק לאי מי מבחורי הישיבה שיסכים להקדיש עבורו מספר שעות בכל יום וללמדו את לימודי היסוד - חומש, משניות הלכה, ואז גמרא ופולפול.

"לו רק יכולתי" - נאנח הבחור, "אך אני שקוע כעת בכמה עניינים סבוכים בגמרא שלפנינו עד שאפילו את החברותא הרגיל שלי נאלצתי לעזוב..."

שלושה ימים עבר כך יהודה הצעיר מבחור לבחור, מבקש מסביר ומתחנן כי יהיה מי שיסכים להקדיש עבורו מספר שעות בכל יום ולהתחיל עימו הכל מהתחלה. אך הבחורים השיבו את פניו ריקים בזה אחר זה...

סבא ר' יהודה עצר לרגע את סיפורו ולגם מכוס התה המהבילה שלפניו. מבט במשפחה כולה הנושאת אליו עיניים חוקרות. "האמינו לי" - המשיך לאחר רגע של שתיקה ארוכה, "כי דווקא כעת אני זקוק לאתנחתא. שכן **שלושת הימים האלו קשים היו לי יותר מכל מוראות המלחמה גם יחד**. אם אז - בכל אותן שנים התנחמתי כי יום יבוא ואשוב לאוהלה של תורה, הרי כי דווקא כעת כשכבר כמעט והגשמת את החלום, נראתה המשימה לפתע כבלתי עבירה..."

לאחר שלושה ימים הציע בחור שנכמרו רחמיו על יהודה, כי יעלה את כל סיפורו על הכתב, ויפיץ אותו בין כלל הבחורים. אולי כך יצליח יותר. ויהודה שכבר כמעט התייאש, קיבל את ההצעה והעלה את כל סיפורו על הכתב. התברר כי הייתה זו עצה נבונה. שכן כעת פנו אליו דווקא שני הבחורים הטובים ביותר בישיבה, כאלו שנחשבו 'עילויים' של ממש. ודווקא הם - שאליהם כלל לא חשב לפנות, הם שפרסו עליו את חסותם והכניסוהו אט-אט לאוהלה של תורה, עד להשתלבותו המלאה.

"שנים חלפו" - סיים סבא את סיפורו, "ואני עקבתי אחרי כל בחורי הישיבה. והנה למרבה הפלא - בעוד שרוב הבחורים שבזמנו היו עסוקים ושקועים מדי מכדי שיוכלו להקדיש לי זמן, פנו עם השנים לעסקים, הרי שדווקא משה טוביה - או כפי שהם נודעים כיום כאשר העולם התורני כולו חרד למוצא שפתם - כהגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א והגאון ר' יצחק טוביה וייס זצוק"ל הם שהסכימו בזמנו לפרוס עלי את חסותם, והם שצמחו עם השנים והינם מגדולי הדור..."

(הסופר מוטי ויינשטוק, תודתנו נתונה לו על מסירת הסיפור לפרסום)

המשפחה התאספה כולה סביב שולחנות ערוכים בביתו של סבא ר' יהודה. היה זה יום הולדתו השבעים, וסבא ביקש לפרוס באוזני המשפחה כולה את קורות חייו. אלו לא היו סוד לאורך השנים, ובכל זאת לשמוע אותן שוב מסופרות מפי סבא לכל בני המשפחה כאחד, כאשר המאורע הוא הגיעו לשיבה, הייתה ללא ספק סיבה למסיבה ולהתרגשות...

בן שבע היה סבא כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה. ערב המלחמה עוד הספיק להיכנס לכיתתו של המלמד ר' שולם כשהוא נרגש כולו. מיד אחרי החגים - הבטיח ר' שולם לתלמידיו הצעירים והנרגשים, יתחילו בלימוד גמרא והם יתפכו למבוגרים של ממש. אך אז הגיעה המלחמה וכולם היו טרודים בהישרדות והימלטות. כך גם משפחת פולק ובנה הצעיר יהודה. תחילה נדדו מקרבת הגבול אל תוך המדינה פנימה, אך המלחמה נערכה בצעדי ענק, ועד מהרה היו תוך המדינה ועורפה שוות כמעט. ואז הגיע הגטו, ולאחריו מחנות הריכוז וההשמדה, ויהודה הפך בתוך שנים בודדות מילד צעיר ותמים, לאיש מבוגר ובעל ניסיון שרק ממדיו זעירים, אבל הבנתו וחושיו חדים כשל אדם מבוגר. ואכן ניסים גלויים עברו על יהודה משך כל שנות השואה. כאילו מלאך ניצב עליו משמים לשומרו מחרבו של מלאך המוות שארב באותן שנים בכל פינה.

והנה לאחר שנים ארוכות הסתיימה לה המלחמה. ילד היה יהודה כשזו פרצה, וכעת הינו כבר נער כבר מצוה. אך לא היה זה ההבדל היחיד. ערב המלחמה היה בן אהוב בתוך משפחה רחבה חמימה ומוגנת וכעת הרי הוא בודד בעולמו. מכל משפחתו המורחבת לא נותר כמעט אף קרוב או גואל מלבד אחות אחת של אביו שהיגרה עשור קודם ללונדון שבאנגליה. וזו, מששמעה על אחיינה שנותר ערירי בעולמו מיהרה להביאו אליה.

חודש לאחר הגיעו של יהודה לונדונה, נערכה 'חגיגת' בר המצוה שלו. זו לא כללה הרבה מעבר לזוג תפילין ועוגה אחת שנפרסה בבית הכנסת לאחר תפילת שחרית. כעת לאחר המלחמה - אותה חשה אנגליה כולה ולונדון המופצצת בעוצמה רבה עוד יותר - לא התיר המצב הכלכלי חגיגות גדולות ועשירות.

אך יהודה גם לא ציפה ליותר. הוא היה אסיר תודה לדודו ודודתו שהכניסו אותו לביתם, פרסו לו מלחמם והעניקו לו קורת גג ובגדים ללבוש, ורק כאב אחד קינן בו. הוא זכר היטב את אחיו הבוגרים - זכר כולם לברכה - עומדים בחגיגות בר המצוה שלהם שנערכו בעיירה הקטנה, ונושאים פלפול הלכתי מעמיק. הציבור כולו רווה נחת מדרשותיהם המופלאות, ואמא שהשקיפה עליהם מעזרת הנשים קרנה מאושר.

אך הוא שהעביר את שנותיו היפות ביותר תחת צילו של מלאך המוות, זכר בקושי את מילות התפילה, שלא לדבר על כך שהשנים הקשות השכיחו ממנו אף את היסודות הבסיסיים - חומש ומשנה אותן למד כילד רך. כעת היה עליו להתחיל הכל מן ההתחלה.

ויהודה אכן רצה להתחיל הכל מהתחלה. אלא שלא היה מי שיעזור לו. הדוד - וילי (זאב), עסוק היה בפרנסת חמשת ילדיו ואחינו, מבוקר עד ערב, ובנו היחיד בין ארבעת הבנות היה ילד כבן חמש.

והנה שמע יהודה על "שניידר'ס ישיבה" - ישיבתו של הגאון הצדיק רבי משה שניידר זצ"ל. באותן שנים הייתה ישיבה זו קרן אור רוחנית בשמיה הערפיליים של לונדון. ויהודה שאש התורה בערה בו, החליט לנסות את מזלו ולהתקבל לישיבה. קם והתייצב לפני רבי משה שניידר.

הרב שניידר היה מלא הערכה אל הבחור הצעיר שלמרות כל אשר עבר עליו נותר מלא אהבת תורה, אך ביקש לדעת אם הוא כשיר ללימודים בישיבה. "הידוע אתה ללמוד גמרא?" שאל את הנער הפליט, אך יהודה לא השיב. במקום זאת פרץ בבכי מר. "ערב השואה" - סיפר לראש הישיבה כשהוא משתק מבכי "היינו אמורים להתחיל בלימוד הגמרא, ואז הגיעה המלחמה הנוראה, ותלשה אותי מהכל. כעת אפילו את החומש איני זוכר..."

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל

לתרומות/הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

לעילוי נשמתו הטהורה של רבן של ישראל, רבי **אברהם ישעיהו** בן רבי **שמריהו יוסף** קרליץ זיע"א, ה"חזון איש".

נלב"ע ט"ו מרחשון תשי"ד